

Naročnina

za državo SHS:
za mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:
Enostolpna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1'50 in
Din 2'—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 3'— in 4'—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'—.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvenredno
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.549 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Državnonpolitične smer- nice nemškega centra.

Nemški centum ima kakor sploh vse
velike politične stranke povelje Evrope
tudi svoje težave. Nekateri bi želeli od
centra bolj desničarsko, drugi bolj levičar-
sko orientacijo, toda kvarnejša so priza-
devanja onih, ki bi radi centum odvrnili
od njegovih demokratičnih in socialnih
smeric. Ti krogi zagovarjajo diktaturo re-
akcije, oziroma ne bi bili proti temu, da
centum išče sodelovanja z onimi nemški-
mi strankami, katere stremijo za uniče-
njem weimarske republikanske ustave.
Stvar je važna zaradi volitev v državni
zbor, ki se v kratkem vrše, tako da stoji-
mo zdaj v Nemčiji v začetku volivne kam-
panje. Pravkar zboruje državni zbor nem-
škega centra (Reichsausschuß der Zen-
trumpartei), ki je z vso odločnostjo pouda-
ril preizkušene stare smerice stranke, v
kateri so združeni nemški katoličani in
katera ima danes usodo Nemčije v rokah.

Katere so te smerice, je bivši državni
kancler, dr. Wirth, odlični član centuma,
javno razložil v pismu na poslanca Joosa
12. januarja t. l., kojega misli tu kratko
povzemamo:

Najodličnejša naloga centuma — tako
poudarja dr. Wirth — je ta, da v smislu
svojega programa in preteklosti varuje
demokratični in socialni značaj moderne
Nemčije in njene ustave. Proti tej ustavi
delujejo zgolj negativne moči, ki so se v
letih devalvacije nemškega denarja pola-
stili velikega dela narodnega premoženja
in z njim zadobili moč, katero hočejo zdaj
uporabiti proti neposedujočemu delu nem-
škega naroda. Tako se pred našimi očmi
vrši proces gospodarskega in socialnega
razkroja, kakršnega še nismo doživeli. Iz-
vestni krogi gredo smoteno za tem, da
najširše plasti ljudstva spravijo v odvisnost
od močnih gospodarskih skupin, bank,
konzernov itd.

Ta dejstva kličejo centum na obram-
bo demokratične ustave in koncentracijo
vseh sil demokracije proti reakciji. Cen-
trum je tudi doslej šel za tem, da zedini
okoli sebe vse demokratične stranke drža-
ve v to smer. Od te smerice se centum
ne bo dal, nakniti v smeri k desnici,
kajti centum je odnekad izrazita
stranka sredine s posebnim duhom
in osebnega značaja, ki se končno usmerju-
je po velikih npravnstvenih idealih krščan-
skega občestvenega življenja. Centum je
bil vedno ognjišče one ideje, ki hoče pri-
tegniti vse sile ljudstva, ki počivajo v po-
sameznih svetovnih nazorih (mišljeni so
seveda samo krščanski nazori), kulturala,
stanovih in plemenih, k živemu sodelova-
nju pri nalogah države in k rešitvi social-
nih vprašanj ter ozdravljenju onih gmotnih
in moralnih bolezni, ki so se polastile vseh
stanov in slojev. Mi smo bili vedno kon-
servativni v najboljšem pomenu besede, to
je v smislu nacionalnega in krščanskega
kulturnega pokreta, nikoli pa reakcionar-
ni. Konservativni, kakor to razumeva ve-
liki Görres: obstoječe naj se spoštuje, ne
sme pa ovirati napredka življenja v do-
breme.

Wirth se nato ostro obrača proti onim,
ki žele diktaturo. Centum — pravi — se
je vedno načeloma boril proti dikta-
turi kateregakoli svetovnega nazora, soci-
alne skupine, gospodarskega ali politične-
ga razreda. Naša demokracija je krščan-
ska; mi smo za avtoriteto, toda ne za su-
ženjsko podreditev, temveč za človeka do-
stojno moralno vreditev v celoto naroda
in države. Predvsem pa je naša skrb obr-
njena na brezposelne in gospodarsko šib-
ke ter socialno zapostavljene sloje, ki
krvavo potrebujejo moralnega go-
spodarskega nazora, kakor ga mi
zastopamo. Mi ne smemo dopustiti, da bi
gospodarska razrvanost, ki vlada danes v
naši domovini, preprečila nadaljevanje so-
cialne politike, ki je neobhodno
pogoj vpostavitve Nemčije. Zato se moramo
vsem reakcionarnim poizkusom z vso silo
upreti, ki pod pretezo naše gospodarske
slabosti iskušajo pristriči šibke sloje, da
sami bogatijo.

Nato Wirth prehaja k weimarski usta-
vi, v katero se reakcija najbolj zaletuje in
in izjavlja, da jo bo centum branil z vso
odločnostjo tudi proti onim maloštevilnim
elementom v stranki, ki bi jo radi poru-
šili. Centum se bo držal politične oporo-
ke velikega Windthorsta, ki je dejal, da
je uspešno delovanje krščanske stranke
mogoče le na podlagi moderne ustavne dr-
žave, kakor jo je ustvarilo kipeče in vrve-

že 19. stoletje. Zato Windthorsta ni mo-
gla nobena stvar bolj vjeziti, kakor če je
kdo pripisoval srednjeveškim državnim
oblikam in preteklim pravnim redom kak-
šen praktičen pomen za sedanjost.

Končno pozivlja dr. Wirth vse pri-
staše centra, da se z neomajno zvestobo
slejkoprej drže stranke, ki je danes bolj
kot kdaj politična in državna potreba za
celokupni nemški narod.

Sodba parlamentarcev o Pašičevi poti v Rim.

TOLAZBA RADIKALOV: PAŠIČ NE DRŽI BESEDE.

Belgrad, 24. jan. (Izv.) Nenadni odhod
Nikole Pašiča v Rim je bil danes v ku-
loarj narodne skupščine še vedno živah-
no komentiran, kajti malokdo je verjel, da
bo opreznosti in častihlepnosti čika Baja imel
toliko poguma, da lastnoročno podpiše zanj
dosedaj prvo mednarodno pogodbo, ki po-
leg tega brez dvoma predstavlja splošno
državno sramoto. O tem si je danes na jas-
nem vsak, da je pogodba nečuten akt iz-
dajstva slovenskih in hrvatskih in stem se-
veda splošno državnih interesov, in da
predstavlja poraz, ki je tem hujši, ker ga
ni morda povzročila zaigrana vojna, tem-
več je samo posledica čudne bratske poli-
tike. Če je že moralo biti, potem bi zado-
stovalo, da ta akt narodne sramote pod-

piše samo g. Antonijević, naš rim-
ski poslanik, ker bi se to vsaj dalo opravi-
čiti z ozirom na njegove dosedanje diplo-
matske uspehe v Rimu. Tako so izjavljali
danes sami radikali in izražali svoje obža-
lovanje nad takim poniževalnim nastopom
vladnih krogov. Edino opravičilo so našli
v znani izjavi Nikole Pašiča že pri jesenski
debatu glede Reke, ko je sam priznal, da
je podpisal ženevsko pogodbo samo radi
tega, da je ne bo treba izpolnjevati, ker
niti drugi ni hotel prevzeti odgovornosti
za neizpolnjevanje pogodbe. To izjavo Ni-
kole Pašiča ponavljajo radikali kot tolaž-
bo in priznati se mora, da ni ravno slaba.
Samo želeli bi bilo, da Pašič vztraja na tem
svojem principu tudi v sedanjem slučaju.

Razprava o trbovelskem štraiku.

OSTRA KRITIKA POSLANCEV JUGOSLOVANSKEGA KLUBA. — OBSODBA
KAPITALISTIČNEGA IZBRABLANJA DELAVCEV. — DELAVSTVO BREZ ZA-
KONITE ZASČITE. — PREDLAGANA RESOLUCIJA INTERPELANTOV SO-
GLASNO SPREJETA.

Belgrad, 24. januarja. (Izv.) Današnja
seja narodne skupščine predstavlja brez
dvoma lep uspeh odločnega nastopanja
poslancev Jugoslovanskega kluba za pra-
vice delavstva in za izboljšanje gmotnega
stanja trepih slojev. Brez demagoških
fraz, brez računov na trenotni efekt in
tudi brez vsakih političnih namenov, ka-
kor se jih v stičnih slučajih radi poslužu-
jejo razni »socialni« politiki, so nastopili
poslanec Kremenžar, Kugovnik in
Gostinčar ter ob splošnem odobravan-
ju povedali svoja stališča z ozirom na so-
cialni položaj sploh. Njihova stvarna kri-
tika kapitalističnega režima, njihovo sli-
kanje bednega položaja rudarjev in delav-
cev sploh ter navajanje z dejstvi podprtih
slučajev o krivicah in izrabljanju proleta-
rijata so bili tako krepki in tako prepri-
čevalni, da uspeh ni mogel izostati.

Temu nasproti so bile izjave ministrov
klavern izraz reakcionarnega mišljenja in
programa režima. Njihovi izgovori so na-
pram navedenim dejstvom bili tako šibki,
da niso bili potrebni ponovni dokazi in
ponovna ostra debata. Sicer pa je tudi
sama seja potekla v resnem in mirnem
razpoloženju, kakršnega nismo navajeni v
belgrajskem parlamentu.

Seja narodne skupščine se je začela
ob pol 10. dopoldne in je bila na dnevnem
redu interpelacija poslanca Kremen-
žarja in tovarišev glede protipostavne-
ga nastopanja in glede krivic, ki so se go-
dile slovenskim rudarjem ob priliki stavke
v Trbovljah julija meseca lanskega leta.
Interpelacija je bila naslovljena na mini-
strstva za šume in rude, za socialno poli-
tiko, za pravosodje in notranje zadeve.

Ko je bila prebrana interpelacija, je
dobil besedo poslanec Kremenžar, ki je v
poldrugournem govoru obrazložil posa-
mezne trditve v interpelaciji. Govornik
opisuje nastopanje političnih in tudi sod-
nih oblasti, ki so zapirale rudarje brez
povoda in jih protipostavno držale v pre-
slikovalnih zaporih. Na pritisk vlade so
sodišča izvrševala delo, kakršnega v Slo-
veniji nismo bili vajeni do takrat. Zagreb-
ški stol sedmorice je v svoji razsodbi na
pritožbo delavcev dal popolno zadoščenje
preganjanim žrtvam. Upravni uradniki in
orožniki so grozili trgovcem, ki so dajali
delavstvu za časa stavke živila na kredit,
da jim bodo vzeli koncesije. Postopanje
vlade se zrcali tudi v dejstvu, da je do-
volila povišanje premoga za 5 odstotkov pod
pogojem, da se delavstvu zvišajo plače, a

družba tega pogoja do danes še ni izvr-
šila, vlada pa ne ukrene ničesar. Ob štra-
ku so odpuščali brez vsakega usmiljenja
oženjene in stare rudarje in še danes je
mnogo nezaposlenih. Podjetniki trbovelj-
ske premožgokopne družbe so od oženje-
nih delavcev ob ponovnem sprejemu za-
hlevali, da podpisajo kontrakt, da se od-
povedo družinski dokladi, ako so hoteli
biti sprejeti. Za časa štrajka so posamez-
niki delali po 16 ur na dan, ne da bi in-
spekcija dela ganila samo z mezinem. Im-
portirali so delavce iz Hrvatske, Slavo-
nije in Bosne na protizakonit način. Go-
vornik omenja slučaj z bratovskimi skladi-
nicami, nastopanje okrajnega glavarja v
Kočevju in rudniškega ravnatelja v Ko-
čevju. Končno apelira na skupščino, da
takega zatiranja ne dopusti in zahteva
preciznih tozadevnih izjav od ministrov.

Poslancu Kremenžarju so odgovarjali:
minister za šume in rude dr. S r s k i ć, mi-
nister za pravosodje dr. P e r i ć, minister
za socialno politiko dr. P e l e š in notranji
minister V u j i ć i ć. Vsi ti so skušali braniti
svoje podrejene organe z običajnimi
frazami. Zanimiva je bila izjava ministra
dr. P e l e š a, ki je hotel zvrniti vso krivdo
na ministra dr. S r s k i ć a, češ da on na
noben njegov predlog ni pristal in da se
še do danes ni izjavil glede pravilnikov v
svrhu zaščite rudniških delavcev. Končal je
svoj govor z izjavo: Duobus litigantibus
»družba« gaudet.

Seja je bila prekinjena ob 12. in se je
nadaljevala ob 4. popoldne.

Prvi je govoril posl. Kugovnik, ki
je s svojimi izjavami podprl predgovornika
in na podlagi podatkov in informacij od
trboveljskega delavstva izpodbijal izgo-
vor ministra ter odločno nastopil proti kr-
šitvi zakonov. Končno je z dokumenti do-
kazal faktično materialno stanje delavstva
in dokazoval, da je bilo delavstvo opravi-
čeno do svojih zahtev. Zahteval je, da se
take krivice v bodoče brezpogojno onemo-
gčijo in da se delavstvo štiti vsaj toliko,
kolikor predpisujejo zakoni.

Nato je govoril poslanec Gostin-
čar, ki je poudarjal, da je treba varovati
delo pred nenasitnim kapitalizmom. Pod
varstvom dela pa se razumevajo oni, ki
vršijo delo, to so delavci. Če današnja de-
bata ne bi prinesla nič drugega kakor raz-
govor o naših socialnih razmerah, bi mogli
biti zadovoljni. Brezsrčni kapitalizem meče
delavstvo, ki se bori za svoj obstanek, na
cesto, vsled česar bi bila dolžnost vlade

ščiti delavstvo pred nasiljem. Štrajk je
gospodarska borba med delom in kapita-
lom in zato mora biti svoboden. V borbi
trboveljskih rudarjev pa so oblasti stale na
strani podjetnikov — nasprotnikov delav-
stva. Socialna zakonodaja je pomanjkljiva,
ker nima posebnega zakona za posredova-
nje in poravnavanje sporov med delodajal-
ci in delcemalci.

Nato je minister dr. S r s k i ć v imenu
vlade izjavil, da sprejema od govornikov
naštete predloge in zahteve v svrhu za-
ščite rudarjev. Odgovarjal mu je poslanec
K r e m ž a r, ki je izjavil, da bi moral in
tudi mogel obsirno odgovarjati in bi lahko
temeljito zavrnil in ovrget trditve mini-
strov, da pa tega ne stori, ker ne gre za
političen efekt, ampak za to, da se odpra-
vijo krivice, ki jih trpe rudarji, in zato pred-
laga sledečo resolucijo:

Narodna skupščina poziva vlado, da v
smislu izjave g. ministra za šume in rude
podvzame korake za zvišanje plače za naj-
manj 4 Din dnevno, in za to, da se odpu-
ščeni delavci ponovno sprejmejo, in da ra-
čunajoč z upravičenimi željami in pritož-
bami, kakor so naštete v interpelaciji in
tekem debate, energično deluje na Trbo-
veljsko premožgokopno družbo do končne-
ga uspeha.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta,
nakar je bila seja zaključena.

Na vladi je sedaj, da svojo pred parla-
mentom svečano dano izjavo in obljubo
tudi izpolni.

Pašić pozdravlja fašiste.

Postojna, 24. januarja. (Izv.) Danes
ob 14.24 je prispel čez jugoslovansko me-
jo vlak, ki vozi g. Pašiča in Ninčiča s
spremstvom v Rim. Kolodvor je bil okra-
šen z zelenjem in zastavami obeh držav.
Pred peronom je bil slavlolik s slikama
kralja Aleksandra in kralja Viktorija Ema-
nuela. Na kolodvoru so pričakovali jugo-
slovansko delegacijo general Bodrero kot
zastopnik g. Mussolinija in tržaški prefekt
Crispo-Moncada. Na peronu je stal odde-
lek fašistovske milice in požarna bramba.
Ko je g. Pašić izstopil je fašistevska četa
prezentirala orožje. G. Pašić se je zahvalil
s pozdravom. Jugoslovanskega ministrske-
ga predsednika spremljata soproga in hčer-
ka, g. Ninčič potuje s soprogo. Spremistvo
obeh ministrov tvorijo gg. Boško Hri-
stić, kabinetni načelnik ministrskega
predsedstva, g. Miodrag Petrović, kabinet-
ni načelnik zunanega ministrstva in nekaj
drugih diplomatskih uradnikov. V družbi
g. Pašić potuje tudi italijanski odpravnik
g. S u m m o n t e.

Sprejem v Rimu.

Rim, 24. januarja. (Izv.) Vladna »Tri-
buna« poroča: Jugoslovanski ministrski
predsednik Pašić in zunanji minister Nin-
čić prispeta v Rim v petek, 25. t. m. pred-
poldne. Na kolodvoru v Terminih ju bo
sprejel italijanski ministrski predsednik
Mussolini, glavni tajnik zunanje mini-
strstva senator Contarini, jugoslovanski
poslanik Antonijević, diplomatsko osebje
iz palače Chigi in osebje jugoslovanskega
poslaništva v Rimu.

V petek bosta imela Pašić in Ninčić
razgovore z Mussolinijem in sen. Conta-
rinijem.

Zvečer bo kralj priredil jugoslovan-
skim gostom večerjo v Kvirinalu; povab-
ljeni bodo tudi gospa Pašičeva, minister
Antonijević, ministrski predsednik Musso-
lini, senator Contarini, nekateri člani ita-
lijanske kraljeve vlade, med njimi mi-
nister za narodno gospodarstvo senator
Corbino in načelniki jugoslovanske teh-
nične misije.

Delovni program.

Rim, 24. jan. (Izv.) »Tribuna« poroča,
da bosta pogodba med Italijo in Jugosla-
vijo in zapisnik o sistematizaciji Reke pod-
pisana v soboto 26. t. m. V nedeljo zvečer,
bo predsednik g. Mussolini priredil v pala-
či Venezia slavnosten sprejem na čast Pa-
šiča in Ninčiča. Oba ministra odpotujeta
iz Rima v domovino najbrže 28. t. m.

Prídobivajte novih naročnikov!

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani